

Den smalnäbbade simsnäppan i Upplands rapportområde

MÅNGA FLYTTFÅGLAR HAR bråttom under sina färder fram och tillbaka mellan häckningsområden och övervintringsplatser. Särskilt jäktade tycks de vara under våren. För små fåglar som inte kan flyga särskilt fort och som regelbundet behöver fylla på bränsleförrådet under vägen, kan flytten ta lång tid. Större arter är normalt effektivare långdistansflygare. Vissa artgrupper, särskilt vadare, är snabba och uthålliga flygare och kan därför tillryggalägga mycket långa sträckor utan uppehåll. Det är flera arter som vi vet passerar Uppland under såväl vår som höst, men som vi sällan ser rasta i rapportområdet. En sådan är smalnäbbad simsnäppa. Enligt "Fåglarna i Sverige" häckar det så pass många som 15 000–20 000 par bara i den svenska fjällvärlden, men det är förvånansvärt få som observeras i Uppland under såväl vår- som höstflyttningen. Under ett normalår rapporteras i storleksordningen 35 individer i rapportområdet och som flest har 80 registrerats under ett år under den senaste 20-årsperioden (1998–2017). Det innebär att det inte är helt lätt att stöta på arten under ett år i landskapet. Denna text presenterar fakta kring den smalnäbbade simsnäppans uppträdande i Upplands rapportområde, det vill säga när och var man har störst chans att finna den.

När det första fyndet av smalnäbbad simsnäppa gjordes i Uppland är okänt, men redan Linné "erhöll henne från Lappland",

enligt Sundevall (1883). Det indikerar att arten då, och troligen långt tidigare, häckade i norra Sverige och redan då passerade Uppland under flyttningen. Det senare eftersom skandinaviska häckfåglar lär övervintra i sydost, i Indiska oceanen. De återfynd som finns av arten ringmärkta i Sverige, samt Norge och Finland, pekar på en flytt mot sydost, även om inga återfynd finns från Indiska oceanen. Å andra sidan är det intressant att veta att tre hanar av det skotska häckbeståndet (Shetland), som hade försetts med ljusloggar, under hösten flyttade över Atlanten till Newfoundland, söderut längs den amerikanska ostkusten, vidare över Panama för att slutligen övervintra i Stilla havet, utanför Sydamerikas västkust! Påföljande vår återvände de ungefär samma väg tillbaka till Skottland för att häcka (Smith m fl 2018). Vi kanske därför inte skall vara helt tvärsäkra på att alla "våra" smalnäbbade simsnäppor verkligen flyttar mot sydost under hösten!

Eftersom det mesta ändå tyder på att de smalnäbbade simsnäppor som häckar i Sverige flyttar mot sydost, kan vi anta att många av dem passerar över Uppland under flyttningen såväl vår som höst. Med tanke på att det handlar om 10 000-tals individer som skall till och från häckplatserna i norra Sverige är arten påfallande fåtaligt noterad som rastande i Uppland. Att de flesta helt enkelt passerar över oss utan att rasta är en mer rimlig förklaring än att de i högre grad än

vad som är känt flyger i västerled mellan övervintringsområden på andra sidan Atlanten.

Under perioden 1960–2017 har i storleksordningen 1 831 individdagar (individdag = en individ på en lokal en dag) av smalnäbbad simsnäppa registrerats i rapportområdet, 1 307 under våren (9/5–15/6) respektive 524 under hösten (16/6–20/9). Klart fler har således observerats under vårflyttningen.

Några riktigt stora antal har veterligen aldrig observerats i rapportområdet. Den största flocken är fortfarande de 17 ex. som rastade vid Ledskär 23/5 1985, medan vardera 15 ex. noterades här 23–27/5 1971 och 23/8 2011. Därtill har 15 individer även rapporterats från Kundbysjön (Rimbo) 28–30/5 1976 och vid Hargsviken 26/5 2004. Tvåsiffriga antal har i övrigt noterats totalt 21 dagar, varav 18 under våren, det stora flertalet som väntat vid Hjälstaviken och Ledskär. Andra lokaler med vardera en observation av ett tvåsiffrigt antal är 13 ex. Karlholmsviken 3/6 2012, 11 ex. Gillöga (Blidö) 30/5 1976, 10 ex. mot N

av populationen som trots allt går ned för att rasta i Uppland gör så. Om det är flera individer tillsammans är det mer troligt att det är en följd av dåligt väder med regn och/eller frisk motvind, men speciellt i de fall med enstaka individer kan det även handla om fåglar som inte är i bästa form. Rastande flockar stannar sällan över flera dagar, i typfallet rastar de bara en kort tid, ibland bara några timmar, och drar vidare när vädret blir bättre.

Våren

Den smalnäbbade simsnäppan återkommer från övervintringsområdena normalt under sista tredjedelen av maj, eftersom våren kommer sent till fjällvärlden. De tidigaste kända fynden från rapportområdet är från den 9/5 2003 då vardera en individ rapporterats från Funbosjön respektive Älvgärde i Rasbo (om det inte var samma fågel?). Chansen att få se arten är fortsatt mycket liten i ytterligare en vecka. Från och med 17/5 stiger antalet rapporterade individer snabbt för att kulminera

Smalnäbbad
simsnäppa (*Phalaropus lobatus*) i
Uppsala 2 maj 2019.
FOTO: PETER SCHMIDT

Fågelsundet 18/5 1991 samt 10 ex. rastande på Ekoln 20/5 1991. Det hör med andra ord till undantagen att få se så många tillsammans i rapportområdet. Fler än hälften av samtliga rapporter avser en enstaka individ.

Man kan då undra över varför den bråkdel

i månadsskiftet maj–juni (se Figur 1). Toppen är dock hastigt passerad och redan 4/6 tycks det stora flertalet ha dragit förbi. Arten har förvisso setts på vårflytt fram till mitten av juni, men då endast i små och gradvis sinande antal.

Även om arten genom åren har observerats på relativt många lokaler är det ändå två som står i en klass för sig; Hjälstaviken med rapporter från 190 dagar (592 individdagar) och Ledskär 83 dagar (265 individdagar). På antalsmässigt behörigt avstånd följer södra Vendelsjön med 21 (51). Huruvida välbesökta Hjälstaviken och Ledskär även i realiteten är så mycket bättre lokaler för arten än andra är dock osäkert. Fler skådare på lokaler som till exempel Hargsviken och Kallrigafjärden genom åren skulle säkerligen genererat många ytterligare iakttagelser. Mycket talar för att de smalnäbbade simsnäppor som går ned för att rasta i Uppland vanligtvis bara gör det kortvarigt. Det faktum att antalen som rapporteras från Hjälstaviken under en och samma dag tenderar att variera mellan olika skådare tyder på hög omsättning och kan nog ses som stöd för den tesen.

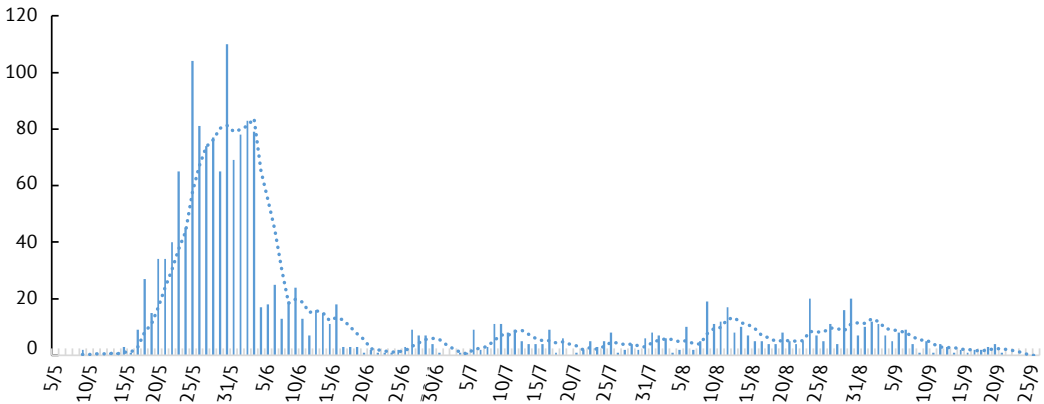
Karta 1 redovisar position för samtliga lokaler i rapportområdet där arten har rapporterats, vår och höst, efter 1960. Flertalet är belägna i inlandet, men många även vid kusten och i skärgården. Det är i de flesta fall fåglar som har setts rasta och i övriga fall handlar det om förbisträckare. Att det finns så förhållandevis många fynd från skärgården och kusten beror kanske på att arten är lättare att upptäcka när den rastar på havet än i en vegetationsrik sjö, men samtidigt vet vi att arten har en förkärlek för öppet hav.

Hösten

Redan i slutet av juni ses enstaka individer, eller några få tillsammans, i rapportområdet. Det anses här som mest sannolikt att detta är fåglar, i första hand honor, som varit upp på häckplatserna och snabbt vänt åter mot söder. Detta efter att kanske inte ha häckat eller möjligen ha misslyckats i ett tidigt skede. Arten fortsätter att rapporteras som rastande under hela juli, men fortfarande i mycket liten omfattning (se Figur 1). Det är således inte bara att åka till en av de bästa vadarlokalerna och hoppas på att få se smalnäbbad simsnäppa.

Det är först under den andra veckan av augusti som chansen ökar något. Den här fortfarande blygsamma toppen i uppträdandet följs av en ny lika oansenlig och utdragen topp under den sista veckan av augusti och de första dagarna i september. De dagliga antalen kommer inte i närheten av vårtoppen i storlek, men höststräckets mer utdragna förlopp gör att det ändå blir ett hyggligt antal höstobservationer (cirka 40 % jämfört med totalantalet under vårflyttningen). Arten fortsätter att rapporteras dagligen under de två efterföljande veckorna, men normalt i små antal. Därefter kan höstflyttningen för Upplands del anses vara avslutad.

Även under återflyttningen är det utifrån rapporteringen i första hand Hjälstaviken och Ledskär som gäller om man skall ha

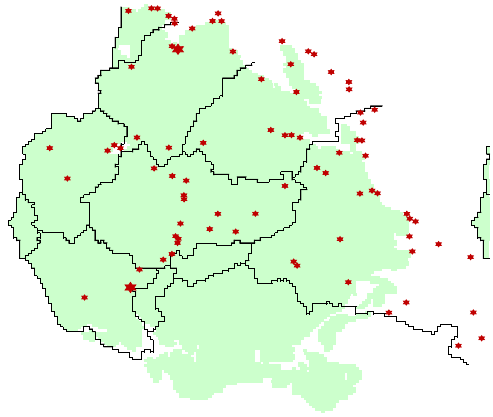
Den smalnäbbade simsnäppans flyttningsförlopp i Upplands rapportområde 1960-2017

störst chans att få se smalnäbbad simsnäppa. Från Hjälstaviken har arten noterats 128 dagar (204 individdagar) och från Ledskär 82 dagar (194 individdagar). Det innebär, sett till antalet individdagar, att cirka 70 % har noterats vid dessa två lokaler under denna period, vilket är i nivå med hur det är under vårflyttningen.

När och var för att ha störst chans att se smalnäbbad simsnäppa

Om du vill optimera dina chanser att se arten i rapportområdet, skall du alltså befinna dig vid Hjälstaviken eller Ledskär i månadsskiftet maj-juni. Det är inte bara det att det är här som arten gärna rastar, det är också på dessa lokaler som det finns flest fågelskådare som kan tipsa dig om eventuell förekomst! Även om dessa två lokaler står i en klass för sig finns det givetvis en god chans att vid denna tid hitta arten även på andra lokaler där det rastar vidare. En annan möjlighet, om du befinner dig på en båtutur i skärgården, är att hålla koll på vad som rastar på havet och på kala skär. Är vinden svag och havet därmed stilla är fåglarna också lätta att upptäcka.

Under återflyttningen mot söder är det svårare att hitta arten eftersom det är färre individer som normalt rapporteras under denna tidsperiod. Grundtipset är dock åter Hjälstaviken och Ledskär.

Karta 1. Lokaler i Uppland där smalnäbbad simsnäppa rapporterats 1960-2019

Referenser

Smith, M. m fl. 2018. Further evidence of transatlantic migration routes and Pacific wintering grounds of Red-necked Phalaropes breeding in Shetland. *British Birds* 111: 428-437.

Sundevall, C.J. & Kinberg, J.G. 1883. Svenska foglarna. Stockholm.

TEXT: BILL DOUHAN
bill.douhan@telia.com

Nattkvist Svalgården

Kvinsgröta • Öland

8 sköna bäddar i dubbelrum

Exkursionsprogram
Fågelguidningar
Fågelkurser
Frågor om fåglar?

Välkomna till www.svalgarden.se
070-558 59 70